

TEATRE I ÒPERES FRANCESES REPRESENTADES A GIRONA DURANT LA DOMINACIÓ NAPOLEÒNICA (1812)

PEP VILA

L'obra dels militars francesos i dels seus col·laboradors a Catalunya durant els anys que van dominar el país, quan van estar entre nosaltres com a potència administradora, és encara mal estudiada. Pensem que la seva acció de govern, dintre de les condicions excepcionals que imposava una guerra, va tenir punts d'interès sobre els quals hem passat de puntetes, aspectes positius i polèmics¹ en el camp social, econòmic, urbanístic, sanitari, en l'agricultura, en l'ensenyament, festes populars, l'organització de la beneficència pública i en la cultura, etc. A Barcelona,² per exemple, van crear la primera biblioteca pública amb els fons dels convents barcelonins. En aquesta ciutat l'impresor francès Jean Alzine, assumí l'edició del *Diario de Barcelona*. Sabem, també, que van respectar les festes religioses del país, a les quals assistien i que van

¹ El famós romanço popular de tema satíric que va escriure Josep Robrenyo (1780-1838): el *Sermó de les modes* seria una denúncia contra l'assumpció d'alguns costums francesos per una part de la població, durant la denominació napoleònica. Molta literatura de canya i de cordill de l'època denuncia els comportaments afrancesats, els canvis de costums atribuïts a la convivència amb els francesos. Luís Barbastro Gil a *Los afrancesados. Primera emigración política del siglo XIX español (1813-1820)*. CISC, (Madrid, Instituto de Cultura "Juan Gil-Albert", Alacant, 1993, pàg. 70), publica unes escollides declaracions de l'alcalde major d'Olot de l'època, Ramon Folche, comissari de policia de Catalunya, exiliat amb els partidaris de Josep Bonaparte, el qual es declarava admirador i seguidor incondicional de l'obra dels napoleònides: "...No dudé un momento en abrazar un partido tan ventajoso y deslumbrador, por la excelente perspectiva que el nuevo orden de cosas y las promesas reiteradas del gobierno francés traían para el avance de nuestra agricultura y de todos los ramos de nuestro comercio; y por el progreso rápido de las ciencias y las artes que ofrecían a los ojos de los catalanes, siempre ávidos de la gloria de su país..."

² Llegiu, per exemple, Max Cahner, *Literatura de la Revolució i la Contrarevolució (1789-1849)*, IIes, Barcelona, Curial, 2002. A Barcelona, per exemple, des del 14/8/1810 fins al juliol de 1811, es representa molt de teatre francès amb actors francesos.

millorar les relacions amb l'Església.³ Sota, però, aquesta aparent normalitat hi havia també molts odis covats, molta repressió, el rebuig d'amplis sectors de la població a moltes de les decisions que prenien els ocupants.

La premsa fou potser un dels mitjans més importants de propaganda, per difondre la seva obra de govern, en afavorir la idees culturalistes de la Il·lustració. A la nostra ciutat tenim l'exemple de la *Gazette de Gironne*, bisetmanari a dues columnes, periòdic interessant per a l'estudi de la dominació napoleònica a la nostra ciutat.⁴ El primer número, redactat en francès i en català, és del 2 de gener de 1812. A partir del segon és bilingüe en francès i en castellà. L'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Girona en conserva 105 números fins al 31/12/1812. Els exemplars de 1813, del principi de 1814 estan, ara per ara, perduts.

En aquesta avinentesa hem estudiat, transcrit i valorat de la *Gazette de Gironne* les ressenyes publicades, sempre anònimes, traduïdes del francès al castellà, que donen fe a Girona de les representacions dels ocupants d'òperes franceses⁵ i obres de teatre, *petites pièces* sense indentificar, representades durant la temporada de 1812,⁶ adreçades majoritàriament als comandaments,

³ Sobre aquest tema llegiu: Lluís Maria de Puig i Oliver, *Girona Francesa 1812- 1814. L'annexió de Catalunya a França i el domini napoleònic a Girona*, Girona, Gòthia, 1976. Trobem, per exemple, un concurs per cobrir una plaça de preceptor de gramàtica (20/01/1810). L'abril de 1812 s'inicià la construcció d'una biblioteca pública.

⁴ Sobre l'orientació de la *Gazette de Girona*, òrgan oficial de l'administració francesa durant la dominació napoleònica, que difonia opinions, notícies internacionals, proclames, disposicions, decrets, preus dels queviures de primera necessitat, etc., llegiu el treball de Lluís Costa Fernández, *Història de la premsa a la ciutat de Girona (1787-1939)*, Institut d'Estudis Gironins, 1986, pàg. 84-85. També és molt útil el treball de Lluís Maria de Puig, *Notes sobre la premsa napoleònica a Girona*, «AIEG», XXII (1974-75), pàg. 344. «La *Gazette de Gironne*» dins Carles Rahola, *Girona i Napoleó*. Recerca i pròleg de Lluís Maria de Puig. Girona, Biblioteca Fundació Valvi, 2007, pàgs. 154-157.

A Figueres, per aquesta època, impulsada per Tomàs Puig, col·laborador dels francesos a Catalunya, es va publicar la primera publicació d'inspiració napoleònica: «Gazeta de Figueras, Eco de los Pirineos Orientales» (1809-1810). Malauradament l'única col·lecció conservada és en poder d'un particular.

⁵ Segons va publicar Enric Claudi Girbal en el seu treball *El teatre en Gerona. (Apuntes para su historia)*, *Revista de Gerona*, any XVIII, 1893, núm. V, pàg. 129-136, sabem que a Girona, des de 1839, sovint hi havia la presència de companyies de teatre italianes que representaven òperes en aquesta llengua. Joan Gay i Puigbert a *Una temporada d'obra francesa a la Girona napoleònica*, *Revista de Girona*, núm. 161, novembre-desembre, 1993, (pàg. 54-57), va ser el primer estudiós a adonar-se del rellevant valor d'aquest teatre.

⁶ Només he pogut reconstruir el teatre en francès representat a Girona durant la temporada de 1812, quan hi treballava aquesta companyia còmica, vinguda de no sé on, que, sota contracte, dirigia

oficials, soldats francesos que amb algunes famílies vivien aquarterats a la ciutat. Tots sabem la importància i la consideració social que tenia el teatre, la música escènica a la fi del segle XVIII i durant tot el segle XIX. Ben segur que era el divertiment més important ja fos per la conquesta de nous espais de relació (teatres, carrers, cases particulars, escenaris públics) com pel protagonisme de les classe urbanes. El teatre, a més de procurar un oci profitós als sectors de la burgesia i a les classes benestants, ésser una escola de costums, era també un bon mitjà per vehicular controvèrsies i disputes ideologies polítiques i socials.

La *Gazette de Gironne* a més de ser una eina per introduir la llengua i la cultura franceses entre nosaltres, ressenyava les festes militars organitzades per celebrar les victòries de l'exèrcit francès, els balls públics als quals assistien la petita burgesia de la ciutat. Recordem que l'any 1812 és el que marca l'auge del fet napoleònic a Europa. Els francesos tenien el desig d'incorporar Catalunya a França, era una mena de somni carolingi. Feien el possible per aconseguir l'afrancesament del país. Per un decret del 26 de gener de 1812, s'homologa el territori de Catalunya al de França. Es crea el departament del Ter, amb tres sotsprefectures: Girona, Figueres i Vic.

Arreu se celebren nombrosos actes, un ball al palau de la Intendència, recepcions per commemorar victòries militars, èxits polítics esdevinguts a l'Imperi francès als quals hi eren convidats les forces vives i les persones influents de la ciutat amb tot un seguici de dames deleroses de ser presents en aquest tipus de convits. Tot fos per atreure els naturals del país, fugir de la realitat immediata, gaudir d'unes hores d'assossegament enmig de tanta violència, guerra i penúries.⁷ Després de la predicació, el mitjà més influent per captar

el senyor Depoix. El buidat s'ha fet únicament a partir de les notes extretes de la *Gazette*, ben segur la punta d'un iceberg, ja que la programació del teatre en francès s'havia iniciat en la primavera de 1810. Mancaria així la cartellera d'una part de 1810, els anys: 1811, 1813, 1814. Vegeu el nostre treball: *Un cartell de teatre francès durant la dominació napoleònica a Girona*, «AIEG», XLIX, 2008, (pàg. 649-653). Hi podem llegir: *Théâtre de Gironne, sous la protection des autorités civiles et militaires*. Febrer de 1813. El cartell imprès a Girona, miraculosament conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, correspon a una representació executada el febrer de 1813. En aquesta ocasió es va escenificar un vodevil i una opereta en un acte. A peu del cartell hi ha l'anunci de la programació per aquella setmana vinent.

⁷ En temps de guerres i de desordre, amb gent refugiada, era fins a un cert punt lògic que la gent que podia busqués tota mena de distraccions religioses i profanes. El pare Ferrer en la seva *Barcelona captiva*, explica que a Tarragona i a les viles litorals, els fugitius barcelonins es divertien en festes «com si mai el francès no hagués sollat el sòl de la Pàtria». Citat per Josep Carbonell i Gener, *Esquema històric dels sis anys napoleò-*

l'atenció del públic eren les arts escèniques. Rere aquestes representacions, els contactes culturals entre una minoria del país i els ocupants hi havia també un clar fenomen d'aculturació, també coneguda en altres llocs com transculturització quan aquesta és de tipus més individual. Aquest resultat fa referència a un procés mitjançant el qual un poble, un grup de gent fa seus per osmosi, involuntàriament, per causes exògenes, els trets d'una nova cultura: llengua, costums, hàbits gairebé sempre a expenses de la cultura pròpia. Aquesta consideració menada a un extrem, per obligació, amb violència, per ocupació, ens portaria a reflexionar sobre unes actituds colonials. L'aculturació pot manifestar-se a diversos nivells: destrucció, supervivència, dominació, adaptació total o parcial a les regles de joc del grup dominant. En les societats multiculturals modernes els problemes són uns altres. Als segles XVIII o XIX, les pressions, els contactes directes entre les diverses identitats culturals tenia altres caires, una altra definició centrada més en aspectes administratius, lúdics (festes i teatre) i culturals, ensenyament, administració de l'estat, etc.

EL TEATRE O CASA DE COMÈDIES DE GIRONA⁸

El primer que ens adonem en revisar la documentació teatral⁹ conservada a l'Arxiu Municipal de Girona sobre aquesta matèria és comprovar l'estat d'abandonament en què es trobava el Teatre o Casa de Comèdies de la ciutat, fet aquest que obliga als administradors municipals a fer-hi millores estructurals, però també petites reformes puntuals per fer-lo més còmode

nics a Sitges, Grup d'Estudis Sigetans, Sitges, 1980, pàg. 47. Carles Rahola en el seu llibre *Girona i Napoleó*. Recerca i pròleg de Lluís Maria de Puig. Girona (Biblioteca Fundació Valvi, 2007) dedica algunes pàgines del seu llibre a glosar les cerimònies imperials celebrades a Girona, la benedicció de banderes. També és del parer que entre l'oficialitat francesa hi havia homes aptes i ben orientats. Destaca les notes de societat que reproduïa la *Gazette*. Totes donen la impressió de cordialitat i alegria. La política d'atracció dels dominadors tenia per objectiu que la ciutat oblidés les penalitats d'una invasió en tota regla.

⁸ L'antic magatzem anomenat Pallol, primer edifici on es van representar obres de teatre tenia façana al carrer Nou del Teatre. Després passà a anomenar-se Coliseo o Teatro de Comedias. Sobre el teatre a Girona durant aquesta època llegiu l'estudi d'Enric Claudi Girbal, *El Teatro en Gerona* dins «Revista de Gerona», Tomo XVII, 1893, pàg. 37-38. En aquest treball Girbal deixa de banda el teatre representat durant la Guerra del Francès: «Cuando menos no tenemos presente en estos momentos, si los franceses dieron espectáculos durante el tiempo de la ocupación de Gerona, lo cual no extrañaríamos de ningún modo.»

⁹ AHMG, VI.3.

per als actors i el públic. Fa l'efecte que l'edifici estava molt abandonat. Malgrat la inestabilitat política i les guerres el teatre es va poder arranjar i modernitzar.

L'any 1810 es fan obres per eixamplar el nombre de llotges, l'espai del galliner, la millora del teulat, etc. Hi ha un albarà del 4 d'abril de 1810 que dóna fe d'aquests arranjaments:

Relació de lo que se ha de fer en la Casa de Comèdies de treball de fusté per posar-lo corren (1810)

Primo. En lo primer pis de camarillas se ha de fer una porció de sostra. Dos pesas de 28 palms de llarch, una porta y remendar las brandillas¹⁰ de las camarillas.....36 lliures.

Segon. Se ha de fer a sis camarillas las brandillas, alsar lo sostra, fer una porció de sostra y una pesa de 28 pams de llarch per asentar lo sostra de dit26 lliures, 10 sous.

Lo galliner se ha de alsar, lo sostra y una porció de la barandilla..... 7 lliures.

En la bolta de fusta se ha de alsar dos pesas que forman la rencada de la bolta y remendar quatre porcions de la bolta ab los trebesos corresponens32 lliures

En lo sostra que cobra la quyna falta un caixat y una porció de sostra 35 lliures

En lo segon pis se ha de mudar un caixat que sosté lo quarto del segon pis.....9 lliures, 10 sous.

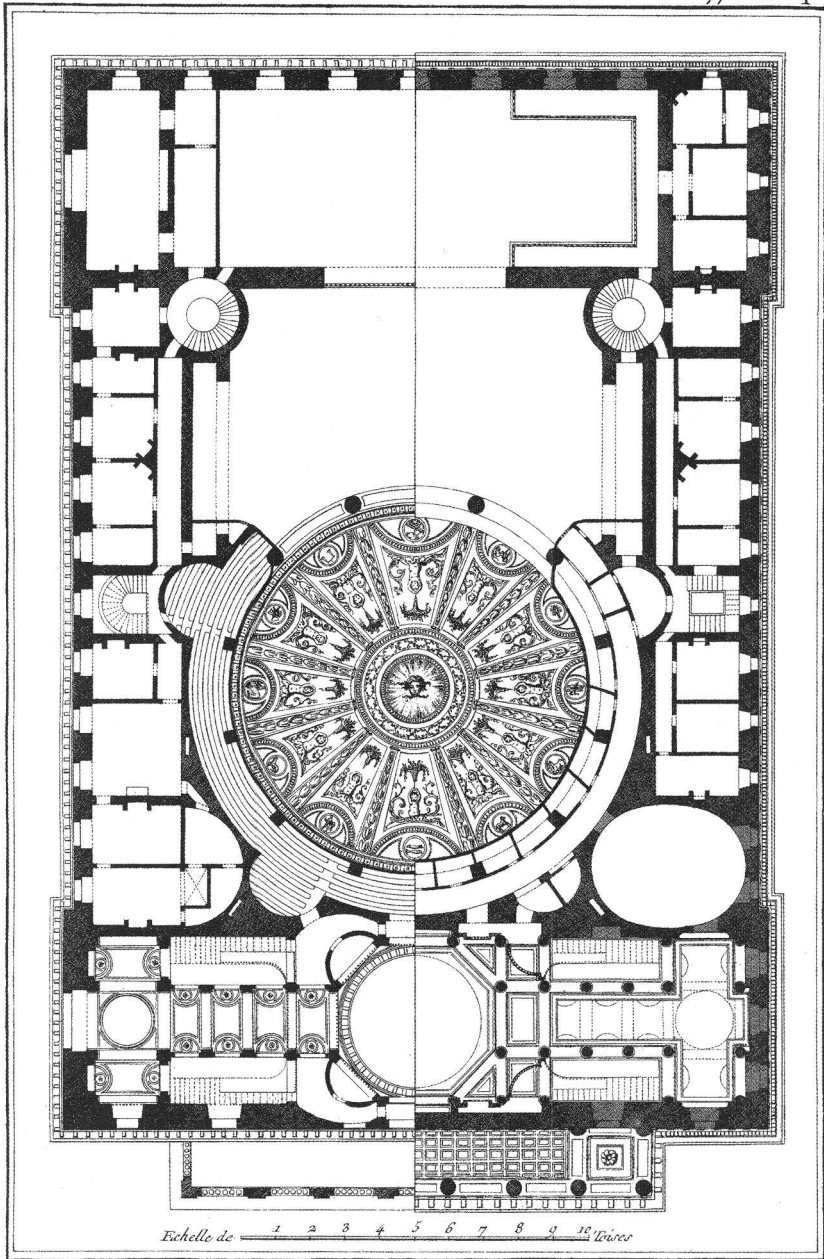
Per asentar en lo pati las encaballadas, enpostisats y los banchs que estan existens ab los cargols.....60 lliures.

Per asentar los salons, banbolinas, bastidós y ansostrar lo tehatro, conpondre la màquina del foso y faltan moltes cordas per dita obra..... 100 lliures.

En lo consell de la entrada se ha de fer una porta y remendar-la 12 lliures

En lo vastuari de la donas falta una porció de sostra 52 lliures

¹⁰ Barandilla: «Antepecho compuesto por balaustres y de los barandales que lo sujetan.»

Architecture, Théâtre.

Benard sculpt.

D

Tinch bist y reconegut todas las obras de la Casa de Comèdias que estan expresada ab relació. Serà de valor.....370 lliures. Gerona, a 4 de abril de 1810. Josep Ylla.

El 7 de maig de 1810 un tal Miquel Feliu de Girona fa societat amb una companyia de còmics francesos. Feliu era una mena de promotor d'espectacles, arrendador del teatre. Sabem que sis anys abans de la invasió: «En 1804 el Ayuntamiento hizo nuevo arriendo del Teatro por el tiempo de cinco años, a contar desde el día de Pascua de Resurrección del de aquel hasta igual fecha de 1809, a favor del vecino Miguel Feliu, por la cantidad de 400 libras al año y de 530 en los que hubiese en el mismo bailes de máscara.»¹¹ Feliu, que era col·laborador dels francesos, s'adreça a les autoritats municipals amb aquest escrit:

Miquel Feliu y Molinas, vehí de esta ciutat, ab la major veneració exposa:

Que de resultas de la empresa que féu ab lo autor de una compañía de còmichs francesos ab lo coneixament de V. S. de recompóndrer la caja teatro de esta ciutat, a tenor de lo que resolgueren faltar en ella los mestres de obras de V. S., ab la visura que hi passaren, quedarà tot corrent lo dia 10 de est mes, en qual die destíjan comensar a representar.

Lo exponent M[olt] Y[lustre] S[enyor] no pot menos de fer present que per poder representar en dit teatro, faltan vàrias cosas necesàrias, que són las que van notadas en lo paper que se acompaña, però com no estan continuadas en las visuras dels referits mestres, no ha cuydat fins vuy lo exponent fer-las posar ahont corresponen.

Per lo que acut a V. S. a fi de que se servesca dir-li si vol V. S. cuidar de fer-las-hi posar o si oferint com ofereix lo exponent posar-las-hi (mediant lo reintegro de son valor en lo modo que acorrida ab V.S.), ho tindrà a V. S. a bé.

Girona, 7 maig de 1810. Miquel Feliu.

Nota de las cosas necesàrias per fer lo Teatro, que no van compresas a la contracta.

Primo, un fanal, per sota lo tablado.

Íd. per los corradós del pla terreno, quatre fanals.

Íd. per los corradós del primer pis de las camarillas, quatre íd.

¹¹ Enric Claudi Girbal, *El Teatro en Gerona* dins «Revista de Gerona», volum XVII, 1893, pàg. 37.

Íd. per los del segon pis, quatre ídem.
Íd. per lo galliner un fanal
Íd. per lo lloch comú de la entrada un fanal.
Íd. per la escala ahont vajen a vestir-se los còmichs un fanal.
Íd. per los vestidors dels còmichs, vuyt palmatòrias de llauna.
Íd. per tots los vestidors del teatro, divuyt palmatòrias, id.
Íd. per lo apuntador se ha de adobar la pesa de llauna que lo cobra.
Íd. per los músichs se han de fer vuyt pesas de llauna per tenir los llums.
Íd. se han de fer vint vagas de ferro per posar las palmatòrias el [al] puesto de las camarillas adobadas.

De lo sobredit, se tròban algunas cosas que fent-se adobar són servibles, que són 6 fanals y 7 palmatòrias.

De 23 de juny de 1813 tenim una altra albarà que mostra els contínuos arranjaments i millores que es feien en aquest teatre.¹²

Pel que fa a l'organització interna del teatre, abans d'entrar a comentar i transcriure les crítiques teatrals de les obres ressenyades a la *Gazette de Gironne*, sabem d'una autorització del 22 d'abril de 1812, per la qual el prefecte del Ter atorga a una companyia francesa, establerta a la ciutat, el permís per representar òperes i comèdies durant la temporada de 1812-1813.¹³ L'autorització deixa entreveure que uns artistes espanyols, sense

¹² Comta de la ferramenta que jo Joaquim Torramilans, manyà, é feta per la Casa de Comedias. Comensant lo dia 29 matg de 1813. La factura del 23 juny de 1813 és per un import de 6 lliures, 7 sous, 6 diners. Páguese por el asentista del teatro Mr. Enric. Gerona, 3 julio 1813. El Baile, Barón de Foxà.

Matg. Dia 20. «Fer dos lligadas per la barra del primer taló y 12 ganxos y 12 vagas per la corrida del teatro. Dia 22. Fer dos golfus y dos femellas grosas per la porta forana que puja al teatro y dos altres golfas y famellas y un pany y llepas[s]a per la porta de un cuarto dels vestidors. Dia 26. Fer dos ferramentas de mampara per los dos cuartos de baix dels vestidós.» *Note des objet quil faut pour la Salle d'espectacle de la ville de de Gironne*.

¹³ Els autors de la *Història del Teatre Municipal a Girona* reconeixen que durant el període d'ocupació dels napoleònides, l'activitat teatral no va minvar, tot el contrari. Transcriuen una liquidació de comptes des de l'abril de 1810 al novembre de 1812 per la qual sabem que s'hi van fer, entre altres representacions sense especificar, 24 funcions de *Baylarins de Corda*, 12 saraus al Cafeter, teatre per Carnestotes. També hi ha ingressos puntuals de diners per representacions durant els mesos de juny a novembre de 1812, temporada aquesta que és la més coneguda. (DD. AA, *Història del Teatre Municipal de Girona (1769-1985)*, Ajuntament de Girona, 1985, pàg. 87.

identificar, també hi podran representar *saynetes*, dels quals no en tenim cap notícia, ben segur com a complement a les escenificacions franceses més serioses i extenses. L'autoritat remarca que s'han d'observar els reglaments de seguretat pertinents i que una part de la recaptació s'ha de destinar a fer caritat als pobres.

Prefecture du Ter

Le Préfet du Ter, Chevalier de l'Empire.

Vu la demande faite par les sieurs Henry..., Depoix et Laure Brun. Tant en leur nom que comme chargés du pouvoir de plusieurs autres artistes réunis, tendant à être autorisés a jouer l'opera et la comedi à Gironne:

Vu aussi la soumission par eux faite d'ouvrir l'espectacle le vingt mai prochain pour finir le dimanche des rameaux mil huit cents treize, et de fournir en outre, d'ici à la fin du mois d'octubre des artistes espagnols pour jouer des petites pièces dites saynetes.

Autorise les surnommés a jouer l'Opere et la Comédi a Gironne, à la charge par eux de se conformer en tout aux lois et reglements de Polices, d'exécuter les conditions contenues dans leur memoire et de verser dans la caisse de pauvres la dixième de leus recettes.

Fait à Gironne, en l'Hotel de la Prefecture, le 22 avril 1812.

Le Prefet du Ter Ch. de Roujoux. (ACA, caixa LIV, lligall 29, plec 2).

EL TEATRE REPRESENTAT

Tots sabem que el teatre¹⁴ català que es podia veure a Girona en aquesta època es redueix a representacions de sainets, entremesos, passions, obres

¹⁴ Sobre el teatre representat a Catalunya en el pas del segle XVIII al XIX, vegeu entre d'altres els treballs de Roger Alier i Aixalà, *L'òpera a Barcelona. Orígens, desenvolupament i consolidació de l'òpera com a espectacle teatral a la Barcelona del segle XVIII*, Barcelona, IEC, 1990. Emilio Casares Rodicio, «El teatro musical en España (1800-1839)» dins Javier Huerta Calvo, dir., *Historia del Teatro Español. II. Del siglo XVIII a l'època actual*, Madrid, Gredos, 2003, pàg. 2051-2084. DD. AA, *Història del Teatre Municipal de Girona (1769-1985)*, Ajuntament de Girona, 1985. Xavier Fàbregas, *Història del teatre català*, Barcelona, Millà, 1978. Maria Jesús García Garrosa, «La recepció del teatro sentimental francès en España» en

de sants¹⁵, en definitiva, peces menors de caire popular que sobreviuen a una època d'hegemonia del teatre castellà que es representava en locals públics municipals, en cases particulars. El teatre comercial català tal com l'entendem ara no s'inicia fins als anys seixanta del segle XIX. Durant la primera meitat del segle XIX, moltes d'aquestes representacions dramàtiques que trobem repertoriades als arxius són anomenades «funcions» perquè a més d'haver-hi comèdies o drames de factura diversa (de màgia, de sants, militars, mitològiques...) es feien funcions de ball, circ, *tonadillas*, simfonies, espectacles de màgia i jocs de mans, etc.

Gairebé la totalitat d'obres representades a Girona eren castellanes, amb predomini dels autors del Segle d'Or, encara que manca buidar la cartellera teatral d'aquests anys per fer-se una idea exacta de les obres representades. És per això que cal valorar la importància de la iniciativa governamental francesa de fer representacions d'òperes, operetes serioses o burlesques d'acció més senzilla, de durada més curta, tragèdies, obretes menors, comèdies de caràcter d'arrel molieresca, melodrames, això sí, en francès. Aquest teatre institucional, amb el suport de les autoritats, l'únic que gairebé es podia fer, representat a Girona, a Catalunya, per extensió,

Francisco Lafarga, (ed.), *Imágenes en Francia en las letras hispánicas*, Barcelona, PPU, 1989, pàgs. 299-305. Maria Jesús García Garrosa i Germán Vega, *Las traducciones de teatro francés (1700-1835). Más impresos españoles*. «Cuadernos de Estudios del siglo XVIII» 1, 1991, pàg. 85-104. Lucio Izquierdo, *El teatro en Valencia, 1800-1832*, «Boletín de la Real Academia Española», LXXV, 1989, pàg. 257-306. Francisco Lafarga, *Las traducciones españolas de teatro francés (1700-1835)*, Barcelona, Universitat, 1983 i 1988, 2 volums. Francisco Lafarga (ed.), *El Teatro Europeo en la España del siglo XVIII*, Edicions Universitat de Lleida, 1997. Francisco Lafarga, «La presència francesa en el teatre neoclàssic» dins Javier Huerta Calvo, dir., *Història del Teatro Español. II. Del siglo XVIII a l'època actual*, Madrid, Gredos, 2003, pàg. 1737-1759. Emmanuel Larraz, *Le théâtre à Palma de Majorque pendant la Guerre d'Indépendance: 1801-1814*, «Melanges de la Casa de Velázquez», X, pàg. 315-355. Jesús Rubio Jiménez, *El teatro en Barcelona, entre la Ilustración y el Romanticismo. O las musas de guardilla*, Lleida, Milenio, 2000. Josep Maria Sala Valladaura, *El teatro en Barcelona, entre la Ilustración y el Romanticismo*, Lleida, Editorial Milenio, 2000. Josep Maria Sala Valladaura, *Història del teatre a Catalunya*, Lleida, Pagès Editor- Eumo, 2006. Josep Maria Sala Valladaura, *Teatre burlesc català del segle XVIII*. Barcino, Barcelona, 2007. Maria Teresa Suero, *El teatre representat a Barcelona de 1800 a 1830*, Barcelona, Institut del Teatre, 1987.

¹⁵ Vegeu, per exemple: *Comèdia-Tràgica. El martir a traición y protector de su patria San Narciso. Representada en el año 1800 por 1ª vez en el Teatro de la Excma. e inmortal ciudad de Gerona. Compuesta por un devoto de Santo natural y vecino de la misma*. Gerona: Imprenta y Librería de P. Torres, año 1848, 95 pàg.

en altres llengües, és mal estudiat. En aquesta avinentesa no estem parlant de la influència del teatre europeu sobre l'escena espanyola i catalana, sobretot el francès i l'italià a través d'adaptacions i de traduccions, sinó de teatre directament cantat i parlat en francès, que ben segur s'escenificava en altres ciutats¹⁶ de Catalunya sota domini napoleònic. A Girona aquest teatre devia tenir una certa importància en la vida cultural. Per manca de dades

¹⁶ A Mallorca, encara que en patiren les conseqüències, no hi van haver-hi accions bèl·liques: «Manuel Larraz confeccionà un catàleg de les peces teatrals anunciades a la premsa mallorquina entre 21 de juny de l'any 1811 i 31 de desembre del 1813, en el qual apareixen 288 títols, d'ells devers una dotzena eren òperes, si bé adaptades a les possibilitats de l'escena i de la companyia si eren estrangeres, traduïdes, perquè no era permès representar obres teatrals ni òperes en cap llengua que no fos el castellà.» (Antoni Lluïl Martí, «La vida quotidiana a la ciutat de Palma durant la Guerra del Francès» dins DD. AA., *La Guerra del Francès (1808-1814)*, IEB, Palma 2009, pàg. 238).

L'article esmentat a la bibliografia signat per Lucio Izquierdo ens dona clarícies sobre el teatre escenificat a València durant l'ocupació napoleònica. Sabem que en aquesta ciutat els invasors, artistes afeccionats d'un regiment hi van representar diverses obres de teatre. Segons el «Diario de Valencia» de 1812, els artistes francesos hi van representar una obra de La Martelière: *Roberto Moldaw, jefe de Brigante*, melodrama alemany. No queda clar, però, quina fou la llengua utilitzada: «Los artistas aficionados franceses representaron el 26 de abril [de 1812] el drama en tres actos y prosa *Roselina*, adornado con música, baile y combate. La compañía española se limitó a la ejecución del sainete *Don Patricio Lucas*.» (pàg. 282).

A Reus no s'ha conservat documentació teatral durant el període 1800-1813 segons Maria Tarragó Artells en el seu llibre *El Teatre de les Comèdies de Reus. Un exemple de vitalitat ciutadana (1761-1892)*, Consorci del Teatre Fortuny de Reus, 1993, pàg. 89.

Maria Teresa Suero Roca, autora del llibre, *El Teatre representat a Barcelona... 2/vol. I.*, pàg. 149, explica que el 13 d'agost de 1810 l'Hospital cedí el teatre a dos empresaris. En el contracte, redactat en francès, s'hi puntualitza que les representacions consistiran en «*haute Comedie, Opera, Melodrama, Vaudeville. Si les Bals publics pourroint avoir lieu par ordre et disposition du gouvernement pendant le temps de ce contract, en tel cas il appartiendroint aux directeurs et les dits Bals seroint considerés comme des représentations*». Penso que les representacions de teatre francès d'aquesta època, executades per actors d'aquell país, que s'organitzaven a l'Hospital de la Santa Creu i que sortien anunciades al *Diario de Barcelona* s'haurien d'estudiar amb més deteniment. Sobre el teatre representat en francès Suero afirma el següent: «Naturalment, les representacions foren en francès, la qual cosa originà que entre els parroquians s'hi comptessin només francesos i afrancesats; no era tan sols qüestió d'idioma, sinó també de patriotisme.» (pàg. 12).

Josep Maria Sala Valladura en el seu llibre *El teatro en Barcelona, entre la Il·lustración y el Romanticismo*, Lleida, (Editorial Milenio, 2000, pàg. 60), transcriu aquest paràgraf del llibre de Suero: «Según M. T. Suero, *El teatro representat...I*, pàg. 227, entre 1800 i 1830 se representaron en el Teatre de la Santa Creu de Barcelona: 1.565 peces declamades (desglossades de la següent manera: 986 tragèdies, comèdies i drames en castellà; 30 en català; 104 en francès; 4 en italià; 429 sainets en castellà i 12 en català; 474 obres líriques (203 òperes; 115 tonadilles, 60 operetes franceses i 96 altres composicions,

hem d'oblidar en aquest treball de comentar aspectes tan importants de la representació com són la vestimenta, la música, la biografia dels actors, l'escenografia, els decorats pintats que en les representacions d'òperes tenen un relleu especial, els comptes, tipus d'assistents, etc. Un aspecte molt important de qualsevol representació és el tema de la il·luminació, que en el segle XIX sofreix un gran canvi. El crític de la *Gazette* es queixa que la sala gironina i els escenaris estan sovint mal il·luminats. Els francesos tenien la seva pròpia màquina de censura, una policia d'espectacles, encara que aquí no se'n parli gens. Al país hi havia un *Reglamento General sobre teatros* de 1807 que destacava el tracte que s'havia de donar a la religió, lleis i costums que no sabem si fou abolit durant l'ocupació.

Tenim constància que l'òpera¹⁷ va exercir una gran influència sobre la societat, la música, la cultura en general. Aquí el repertori italià,¹⁸ que tocava assumptes veritables, és substituït pel francès, en què domina l'element meravellós. En el cas del teatre representat durant la dominació napoleònica, cal destacar la saba nova, la incorporació i la importància d'una nòmina mai

entre monòlegs, oratoris, cançons, simfonies, etc); i 242 balls amb títol, generalment d'argument, a més de boleros, fandangos seguidillos, padedús, minuets i un llarg etcètera.»

Eren temps de guerra i les ordenances governamentals espanyoles havien perdut pistonada. Aquesta pràctica de representar teatre en francès, amb actors estrangers, contravenia l'ordre del Govern espanyol de 1801, que impedia les representacions que no fossin en llengua castellana, fet aquest que va perjudicar la representació d'òperes en italià i es van suprimir les companyies italianes d'òpera: «En ningún teatro de España se podrán representar, cantar ni baylar piezas que no sean en idioma castellano, y actuadas por actores y actrices nacionales o naturalizados en estos Reynos, así como está mandado para los de Madrid en Real Orden de 28 de diciembre de 1799.» (Maria Tarragó Artells, *El Teatre de les Comèdies de Reus. Un exemple de vitalitat ciutadana (1761-1892)*, Consorci del Teatre Fortuny de Reus, 1993, pàg. 67).

¹⁷ L'interès que hi havia a la ciutat de Barcelona per l'òpera el testimonia Rafael d'Amat i de Cortada baró de Maldà en una nota transcrita al vol. VIII del *Calaix de Sastre (1808-1810)*, (Curial, Barcelona, 1996, pàg. 27). El dia 13 de març de 1808 apunta: «Ja que no se pogué fer en lo Teatro, dies atrás, lo drama sacro d'*Elies i Acab*, per la companyia espanyola, per haver-se abatut l'empresari..., ha començat avui, per la companyia italiana, l'òpera italiana intitolada *La virtud triunfante*. Havent començat l'obertura del Teatro per volatins, anys atrás per Quaresma, després per drames sacros i ara són òperes, com avui esta. No faltant ja més que en Setmana Santa, i tarda dels morts, per a què hi hàgia tot l'any representacions en lo Teatro Ara procura lo govern, que es distrèguia lo poble ab estes diversions, ab tot que en la Quaresma...»

¹⁸ Manuel Jorba, «La receptivitat de l'òpera italiana durant el primer romanticisme» dins *Miscel·lània Ricard Torrents*, Eumo Editorial, 2007, pàg. 282-300.

vista en una capital de província de cantants, directors d'escena, escenògrafs, músics que sabem que es feien dur les partitures teatrals des de Perpinyà. Aquestes innovacions i experiments teatrals cal valorar-los convenientment, encara que només sigui pel pàl·lid reflex d'unes quantes ressenyes teatrals, unes crítiques més aviat humorístiques com la del dia 11/6/1812, en la qual un rabí jueu que assisteix a una representació ironitza dient que el teatre, per la foscor de la sala, mal il·luminada, amb els llums d'oli disposats en forma de canelobre de set braços, feia la impressió de ser una vella sinagoga.

L'adaptació¹⁹ i traducció d'obres franceses a tots els teatres estables, en el pas dels segles XVIII al XIX, el teatre representat en francès suposava un canvi substancial en les estructures dramàtiques tradicionals amb representacions de clàssics castellans del Segle d'Or, derivacions de la comèdia barroca, sainets, entremesos, teatre de màgia, etc. Hi havia un nou repertori modern que va funcionar una colla d'anys. La transformació que, en tots els nivells viu la ciutat, sota un règim administratiu francès, colonial, afavoreix la representació d'obres que no s'havien vist mai als nostres escenaris. Aquest és un teatre, rere el qual hi ha uns autors que trenquen certs esquemes, que manegen altres preceptives, unes nocions de «literatura dramàtica» que ha estat poc valorat. En els nostres estudis literaris de recepció manquen aquest tipus d'informacions que dinamitzen i regeneren l'escena catalana molt empobrida.²⁰

Els autors de les obres representades a Girona, que hem pogut documentar, són per ordre alfabètic els següents:

- Nicolas-Thomas Barthe (1736-1785), *Les fausses infidélités, comédie en 1 acte et en vers* (Paris, s/í, 1786).

- Charles Henry de Blainville (1711-1769), *Le Dépit amoureux*, Paris, 1757. Comèdia.

¹⁹ «Entre junio de 1814 y 1839 se vive un auténtico desembarco de escritores franceses, atribuible al creciente éxito de las comedias sentimentales y luego, de los melodramas.» (Josep Maria Sala Valladura, *El teatro en Barcelona, entre la Ilustración y el Romanticismo*, Lleida, Editorial Milenio, 2000, pàg. 65).

²⁰ Caldria potser un dia estudiar amb deteniment tot aquest fons de teatre francès que es va representar a Barcelona, a partir de 1810, la cartellera del qual es publicava a doble columna en castellà i en francès en el *Diario de Barcelona*. De ben segur trobaríem més d'una coincidència entre les obres escenificades a Girona i a Barcelona, les companyies teatrals, etc. (Suero, 2 vol. II, Institut del Teatre, 1987, pàgs, 309).

- Louis-Charles Caignez, *Le jugement de Salomón, mélodrame en 3 actes*, Paris, 1802.

- Pierre Cérrou (1702-1797?), *L'amant auteur et valet, comédie en un acte*. A Paris, chez le veuve Allouel, 1740.

- Nicolas-Marie Dalayrac (1753-1809), *Marianne (òpera) ou l'amour maternal*,

- Goullinet, *Les trois aveugles, comédie-parade en un acte et en prose*, Paris, Cailleau, 1784.

- Paul César Gibert (1717-1787), *Souliman Second ou Les trois sultanes*, Paris, le Menu, 1762.

- Ferdinand Hérold (músic, 1791-1833), *Le Belle au Bois Dormant ballet en 4 actes de Jean Aumer (1774-183) amb la col·laboració d'Eugène Scribe (1791-1861), un autor fàcil, renovellador dels llibrets de l'òpera. Les històries de la literatura francesa diuen: « Il appartient presque tout entier à l'époque suivante. Il n'en débuta pas moins en 1810».*²¹

- François-Benoît Hoffman, *Le secret, comédie en un acte... musique du citoyen Solié*, [Jean Pierre Solié (1755-1812)]. Paris, chez les Marchands de Nouveautés, 1796.

- Nicolas Isouard, alias «Nicolò» (1775-1818) et François Hoffmann (1760-1828), *Les rendez- vous bourgeois ópera comique*, Paris, Martinet, 1811.

- J. F. Marmontel (1723-1799), *Silvain, comédie en 1 acte, mêlée d'ariettes par M. Marmontel. La musique est de M. André Ernest Modeste Grétry (1741-1813)*, Avignon, J. Garrigau, 1791. [Marmontel fou un enciclopedista, autor dels *Éléments de littérature* (1787)]. Grétry fou autor d'unes celebrades *Mémoires* (1787 i 1797).

- Guillaume P. de l'Epiney, dit Pigault-Lebrun (1753-1835). Autor dramàtic. *Les Rivaux d'Eux Mêmes, comédie*, Paris, Barba, an VI [1801]. Es tracta d'una peça amb trets còmics i melodramàtics.

- Louis Sébastien Mercier (1740-1814), *L'habitant de la Guadeloupe*, [comèdia en prosa], Paris, 1786. Mercier fou un autor fecund, signà una cinquantena d'obres, algunes de les quals, preludien el romanticisme.

- Pierre Alexandre Monsigny (1729-1813), *La belle Arsenne, comédie féérie en trois actes, mêlée d'ariettes [par Favart, d'après «La Bégueule», conte de Voltaire, musique de Monsigny]*, Paris, P.R.C. Ballard, 1773.

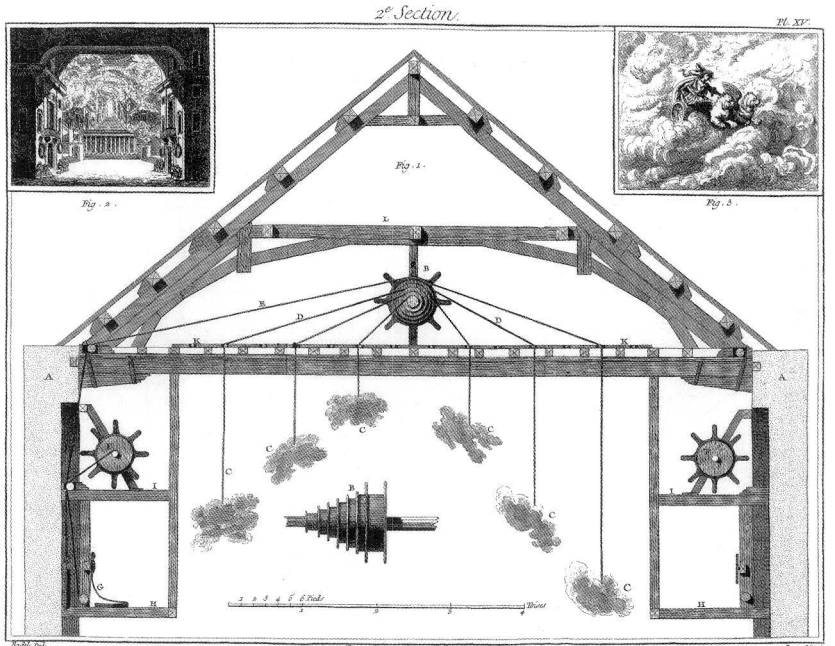
- Jean François Regnard (1655-1709), *Les folies amoureuses (1705)*. [Comèdia].

²¹ Béatrice Didier, *Littérature française.. Le XVIIIe siècle. III- 1778-1820*, Paris, Arthaud, 1976, pàg. 335.

Si fem una ullada al contingut de la programació representada a Girona ens adonem que la música, més que la literatura, no tenia fronteres. Les companyies, principalment, les italianes i les franceses, creuaven fronteres. L'òpera còmica era un gènere que a França, des de 1720, anava en augment. El drama, un gènere intermedi entre la tragèdia i la comèdia, la *comédie larmoyante* i el melodrama agafaven embranzida. A França la *Comédie-Française*, l'*Opéra* i l'*Opéra-Comique*, centres de la vida mundana, que depenien de les autoritats públiques, tenien una mena de monopoli. Les sales particulars s'avenien a fer espectacles menors. L'any 1812 l'activitat teatral, durant la dominació napoleònica, a Girona, se centrava en òperes, operetes còmiques, comèdies, peces curtes, un melodrama de Caignez, etc. Algunes d'aquestes peces executades a Girona, feia poc temps que s'havien representat als escenaris francesos. Caldria tenir accés a les obres originals, llegir-les, conèixer millor el teatre francès de l'època²² per fer-ne una valoració ajustada, per calibrar millor les preceptives, els arguments, destriar millors els gèneres, aquesta barreja de teatre barroc, neoclàssic, preromàntic, amb obres en vers i en prosa. No sé si podríem parlar, en alguns casos, de la irrupció d'un cert romanticisme dramàtic. Si hagués, però, de destacar els noms d'autors que han pervingut, que tenen un valor contrastat en les històries de les literatures, assenyalaria els de Marmontel, Louis Sébastien Mercier, Eugène Scribe, aquest darrer molt apreciat durant el Romanticisme. És a començaments del segle XIX quan el melodrama i la comèdia de gran espectacle amb arguments complicats fan forat entre un públic de classe mitjana.

El cert és que per una temporada, el drama, el melodrama, l'òpera en les seves diverses modalitats, penetren a Girona amb un idioma manllevat que en aquesta ocasió no és el castellà. Encara que aquests autors i obres no ens pertanyin, són una alenada d'aire fresc en el panorama dramàtic del moment que caldria considerar. M'agradaria saber per un moment quina impressió en va treure d'aquestes obres l'elit gironina que freqüentava aquest teatre al costat dels administradors francesos, si aquests autors i obres van tenir alguna influència en la irrupció de nous corrents culturals. Va transcendir aquest programa teatral, aquest focus de cultura uns cercles reduïts?

²² Són útils els treballs de Michel Corvin, *Dictionnaire Encyclopédique du Theatre*, Paris, Bordas, 1991. Michel Delon, Pierre Malandain, *Littérature française du XVIIIè siècle*, Paris, PUF, 1996. Pierre Larthomas, *Le théâtre en France au XVIIIè siècle*, Paris, PUF, 1989. André Lagarde, Laurent Michard, *XVIIIè siècle. Les grands auteurs français du programme*, Paris, Bordas, 1970.

Machines de Théâtres.
Élévation en Coupe de la Charpente du Comble avec les Corridors et le Développement d'un Tambour dégradié pour le Service des Toiles, et idées ou esquisses de Décorations dans une riche prison avec des Papiers ou Tapis précédents l'arrivée d'un Dieu, et Détail du Char de Mithra.

LES RESSENYES PUBLICADES

[I. Núm. 45 de 4-6-1812]

THEATRO

Representació per una societat dramàtica establerta a Girona, dirigida pel senyor Depoix, de dues obres curtes, amb dos o tres actors, en francès, de les quals el crític no n'especifica els títols. Al teatre, mal il·luminat, hi va assistir la minoria influent de la ciutat.

La Sociedad Dramatica, bajo la dirección del señor Depoix, abrió su teatro el domingo ultimo por un prólogo en que anunciaba la dificultad en que se encontraban los actores para satisfacer al público, el mismo día que habían prometido. Este prólogo les dispensó la indulgencia, y las personas que asistieron al espectáculo lo oyeron con interés.

Las dos pequeñas piezas que representaron fueron más cortas, en las que no actuaban más que dos o tres personas; por lo que ha sido imposible juzgar de la comparsa que quiere fixarse en Gerona. Sin embargo se ha notado que los actores que representaron tenían inteligencia, y conocimiento de la scena. Se hablará mejor de ellos quando hayan demostrado su talento en algunas piezas escogidas y más agradables.

Las camarillas ofrecían una numerosa reunión de beldades, elegantemente adornadas, y se espera en que será mayor la elegancia, y gracias, quando los actores franceses, unidos con españoles, representen piezas en idioma español.²³

Se gastó mucho en luces, y con todo el salón no estaba bien claro; esto procede de que las luces estaban repartidas en el ámbito, en lugar de ser puestas en el centro. No le puede ser muy difícil al director colocar en medio una grande araña con muchas luces, con lo que logrará el fin, de que los rayos penetren hasta el fondo de las camarillas.

[II. Núm. 47 - 11/6/1812] FESTA DE SOCIETAT

L'Intendent del Ter ofereix al Palau de la Intendència una festa, un sarau a les dames de Girona a la qual hi va assistir el governador general de Catalunya. Hi ha haver un concert, l'execució de danses.

El jueves último, 4 del corriente, se dió por el señor Consejero de Estado, Intendente del Ter y del Segre, un soberbio festín, a las damas de Gerona, más de doscientas personas de ambos sexos participaron de este placer. Su Excelencia el Gobernador general de la Cataluña lo honró con su presencia; el salón estaba adornado con sencillez y gusto, un agradable concierto precedió al sarau, que duró hasta las quatro de la mañana, se bayló el bolero y fandango, y las jóvenes tan lindas como elegantes, hicieron admirar su gracia y agilidad en la ejecución de las damas nacionales. Tanto

²³ Desconeixem si van representar obres en castellà com a fi de festa per complaure la població del país.

los catalanes como los franceses han quedado encantados de la cordialidad y alegría que ha animado esta brillante reunión, en la que el señor Consejero de Estado ha hecho los honores con la actividad, cortesía y bondad que le son características.

[III. Núm. 47 - 11/6/1812]

THEATRO

Els actors del teatre de Girona van representar «Souliman Second ou les trois Sultanes» de Pau César Gibert (1717-1787), obra estrenada per primera vegada l'any 1761. El crític es queixa que la sala està mal il·luminada. També assenyala el treball de dos actors: la senyora Oliver i el senyor Thuquier, encara que a aquest darrer li escauen millor els papers còmics que els dramàtics o operístics.

Los actores del Teatro de Gerona continúan esforzándose a fin de merecer el aplauso del público, y principalmente de atraerlo a la representación; este último punto ya lo logran, la sala está bien guarnecida, y el Director no puede aun quejarse de las entradas, pero los concurrentes tienen justos motivos para hacerle algunas réplicas.

Es imposible que haya una sala más mal iluminada. Apenas se pueden ver los actores, y la vista más perspicaz no puede penetrar a lo interior de las camarillas, de modo que los amantes de la obscuridad están servidos a su paladar.

Pero como la mayor parte del público ama la claridad, es absolutamente necesario que el Director, si entiende bien sus propios intereses, busque un medio de aumentar el número de candelas propiamente llamadas que adornan su araña. El domingo último solas siete candelas daban tan opaca luz que dexaban a obscuras las grandes acciones de *Solimán*. Un judío que por casualidad se hallaba en el espectáculo se engañó imaginándose estaba en la Sinagoga de Jerusalem, donde dixo, reconocía el candelero de los siete mecheros.

Madama Olivier ha sido aplaudida en la representación de Roxelanch, y el señor Thuquier en la de Thamas. Este actor debía atenerse solo a la representación de la farsa: un consejo que un aficionado se propone dar a la sociedad dramática, es de no hacer jamas óperas, sino simplemente farsas. Este explicará sus motivos en otro artículo; que daremos al público.

[IV. Núm. 48 - 14/6/1812]

THEATRO

Representació de l'obra de Louis Sébastien Mercier (1740-1814): «L'habitant de la Guadeloupe», comèdia en prosa, estrenada per primera vegada a París, l'any 1786. L'obra fou ben representada i aplaudida pel públic, encara que, crític, reconeix que el tema de l'obra no és prou adequat per representar-se en aquella societat gironina. Sabem que els actors havien treballat bé els seus papers. El cronista demana que a Girona es representin les grans obres clàssiques del teatre francès. Molière encara plauria als catalans.

El habitante de la Guadalupe salió perfectamente el jueves último, y sin duda el amor propio del autor del original en París se lisonjearía si supiese que en Cataluña se admiran sus obras, tanto que es probable no lo atribuiría a los aplausos que su pieza ha obtenido representada por el basto talento de los actores. Hay en este drama, scenas interesantes, bien trabajados caracteres, y por desgracia muchos pasos demasiado verdaderos, pero cada uno sabe quan trivial ha sido el estilo, que sino ha llegado a lo sumo, no se ha faltado mucho, tanto que ésta disputa es tan pasada en autoridad de cosa juzgada, que nadie, se atreverá a negarla en Cataluña.

El peligro de las uniones, y una pequeña pieza bastante desagradable, en la que un viejo lacayo sabe mucho más que el marido sobre la virtud de madama, lee las cartas, guarda las carpetas, y junta por su refinado espionaje un matrimonio, que una mala muger quiere desunir, todo el bien triste, lamentable, y capaz de dar náuseas al auditorio.

¿Porqué no representan las principales obras de nuestros grandes compositores que tanto honran el teatro francés? Tenemos razones para creer que Moliere²⁴ aun agradecería a los catalanes.

²⁴ Jean Baptiste Poquelin (1622-1673). Vegeu Xavier Fàbregas, «Molière als Països Catalans» dins *Diccionari de la Literatura Catalana*, Barcelona, Edicions, 62, 1979, pàgs. 479-480. Judit Fontcuberta i Famadas, *Molière a Catalunya. La recepció del dramaturg al primer terç del segle XX*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.

[V. Núm. 50 - 21/6/1812]

THEATRO

*Representació de dues comèdies en un teatre no del tot ple, en un mes de juny calorós. El crític lloa el paper dels primers actors, encara que fa retrets a un actor de la segona obra. El comentarista afirma que el públic que assisteix a aquestes representacions és heterogeni. Mentre els uns volen teatre popular, funcions variades, obres clàssiques franceses, com les del teatre de Molière, els altres desitgen que es representin òperes. Pierre Alexandre **Monsigny** (1729-1813) va escriure *La belle Arsenne, comédie féerie en trois actes, mêlée d'ariettes* [par Favart, d'après «*La Bégueule*», conte de Voltaire, musique de Monsigny], (París, P.R.C. Ballard, 1773). Nicolas-Thomas **Barthe** (1736-1785) fou autor de *Les fausses infidélités, comédie en 1 acte et en vers*, (París, s/i, 1786).*

La belle Arsene y Las falsas infidelidades... He aquí materia para picar la curiosidad y hacer valer el talento de los actores; pero por desgracia el mucho calor impidió a la ida al espectáculo, y la sala no estaba llena. Sin embargo los actores han demostrado mucho zelo; madama Lebrum cantó agradablemente y ha sido muy aplaudida. Madama Olivier ha hecho bien su papel de la encantadora Alina. Esta actriz tiene inteligencia y despejo en la escena. Los señores Manceau, Henry y Depoix se han distinguido en sus papeles.

El señor Rouquier hacía el papel de Mondor en *Las falsas infidelidades*. Ah! El Señor Rouquier! Se ve claro que vd. no sabe más lo que es un rentista y aun creo que es un inútil decírselo, esto no le dará a vd. más gracia en los gestos, no le enseñará a vd. su papel, ni le quitará su acento auverniano. Remede vd. señor Rocquier a los necios; vuestro natural suplirá quizás vuestro talento; hará vd. un papel propio de su carácter.

Dicen que la discordia se ha introducido en la comparsa, que los más sensatos quieren se representen xácaras y el teatro de Molière, que los más llenos de amor propio no quieren hacer sinó óperas. El medio de salir bien es que haga paces la comparsa. La voz pública grita "Molière y las xácaras", esto no quita que se hagan de quando en quando las óperas, pero no hacerlas el objeto principal. Los calores dañan la voz, y no somos tan poco fuertes en este artículo.

[VI. núm. 51 - 25/6/1812]

La majoria del públic que va anar al teatre, militars francesos, van veure representar dues comèdies en una sala molt ben guarnida. Madame Depoix, actora de «La sentència de Salomó», no se sabia gaire bé el paper. En canvi, la segona obra fou més arrodonida, encara que al senyor Maichens li fallava la veu. El crític troba defectes en la poca professionalitat dels músics. Louis-Charles Caigniez²⁵ va escriure «Le jugement de Salomón, mélodrame en 3 actes» (Paris, 1802), mentre que Charles Henry Blainville (1711-1769) ho fou de «Le dépit amoureux» (Paris, 1757).

Los actores del teatro habían proyectado el domingo último de hacer reír, y de hacer llorar al público. Este doble objeto el demasiado loable, para no ser aplaudido, pero no parece fuera de tiesto hacerles presentes que componiéndose una gran parte de sus espectadores de militares, que son muy propensos a la alegría y están siempre dispuestos a la diversión, conviene mucho mejor renunciar a la melodrama, que no hacerla el objeto del espectáculo. *La sentencia de Salomon* es un hecho interesante, es necesario añadir al loor de los actores que no hubiese salido tan mal su representación, si madama Depoix hubiese sabido mejor su papel. Sin embargo el *Despecho amoroso* ha salido mucho mejor: he aquí las piezas que se mirarán siempre con placer: toda la comparsa lo ha hecho bien en esta representación, obtendrá entradas y aplausos del auditorio, siempre que escoja buenas comedias para el agrado, y regocijo.

El Señor Maichens ha hecho su salida en el *Despecho amoroso*. Este actor conoce sin duda el teatro, pero por desgracia las fatigas del viage han alterado cruelmente su voz, por que no se entendia la mitad de lo que decía.

Ya parece hora de que la comparsa pensase en proveerse de un maestro de música. Se podrían hacer a este efecto observaciones esenciales que no serían muy gratas á los SS. Actores, pero no hablemos de lo poco acordes que van los instrumentos, y del defecto absoluto del impresario, persuadidos de que pronto se pondrá orden a esos inconvenientes. La concurrencia del público es un motivo para satisfacerle, la sala estaba bien guarnecida el domingo.

²⁵ Segons Sala Valldaura, *El teatro en Barcelona entre la Il·lustració.....*Caigniez fou un autor molt representat, a principi del segle XIX, al teatre barceloní (pàg. 61).

[VII. Núm. 52 – 21/6/1812]

Dijous

Creiem que aquesta és una carta apòcrifa. Un turc fugit de Constantinoble, que vivia a Roses, que entén el francès, fa d'espectador al teatre a Girona. La peça que, per diversos motius no el va satisfer, sobretot per les veus dels primers actors, era «Silvain» (1770), obra d'André Ernest Modeste Grétry (1741-1813).

ESPECTÁCULO

Al Redactor de la Gazeta de Gerona

Al Gran Alá sea bendito, señor redactor. Soy un pobre turco que me he escapado de Constantinopla movido del exceso de ternura de mis hijas, temía no me las hubiese robado algun Chiaux, el Kisser Agasli o el mismo comendador de los creyentes. Retirado en esta ciudad me ocupo en paz de su educación, y creía que nadie tendría más cuidado que yo en formar estas criaturas, me engañé, fuí el jueves último al espectáculo, se daba el *Silvain*. Una actriz que representaba el papel de Paulina, acababa de cantar una aria quando entré en el Salón. Yo, pobre turco, no soy para dar un parecer, pero sin embargo conocí que forzaban demasiado su persona, y que la pieza que cantaba no era correspondiente a su voz. Repentinamente oí otra voz que se asemejaba a no sé a que y salía no sé dónde. Esta voz, lo confieso con vergüenza me asustó; me pareció la de Israzil, Ángel de la muerte, que se disponía a sonar la trompeta del juicio. Consistía en un ronco sonido, como supongo que será el del Ángel en este terrible momento. Alá me perdone, pobre turco. Era una voz paternal que regañaba y reprehendía a su hija, como yo hago con las mías quando no observan puntualmente el ayuno de Rhamadán. Se conmovieron mis entrañas, estuve a pique de derramar lágrimas, que como perlas de oro hubiesen caído en el seno de mis hijas, pero al mismo tiempo me provino un escrúpulo, que puede ser deba a mi calidad de turco. ¿Es acaso decente u honesto reprehender en público a su hija? Os ruego señor redactor de sacarme de mis dudas. En Constantinopla, si un musulmán llevase su hija en la plaza pública para decirla palabras agrias sería empleado sin misericordia, y no tendría ya camello para servirla en el

cielo, pero puede castigarla en casa tanto como quiera sin temor del Mupthi. Alá sea bendito. Ali Babá, negociante en esencia de Rosas.

[VIII. Núm. 54 - 5/7/1812]

El cronista es queixa que la companyia còmica que va escenificar aquestes dues òperes, feia plorar més que riure per la seves imperícies. Els actors que van representar l'òpera «El secret» no se'n van sortir gaire bé. El crític creu que el veritable model de comèdia que s'ha d'oferir el representen el teatre de Molière i de Regnard Charles Henry de Blainville (1711-1769 fou autor de «Le Dépit amoureux», Paris, (1757). Jean Pierre Solié (1755-1812) va escriure la música de «Le Secret» (1796).

ESPECTÁCULO

Los comediantes dieron el jueves último las *Locuras amorosas*, y *El secreto*. Algunas observaciones dictadas por la imparcialidad probarán, sin duda, a la compañía cómica, que no quiera otra cosa sino hacer llorar, y que saldrá con su intento quando ponga cuidado en sus representaciones.

Se les ha aconsejado ya muchas veces de adoptar el teatro de Moliere, sin excluir del todo a los otros autores, bastaría designar el verdadero modelo de la comedia, para que se adoptase, y asi el teatro de Regnard, y de otros muchos autores sería agradable al público.

M. Ste Barbe desempeñó su papel de Albert en *Las locuras amorosas*, ha dado una buena opinión de su talento, y merecía los aplausos que ha recibido. Est aficionado tiene inteligencia, habla muy bien, y si representase papeles más propios a su edad, sino fuese obligado de hacer esfuerzos continuos para parecer viejo lo que perjudica a su lozania natural, daría aun mucho más gusto. Ha sido ayudado muy bien por Madamas Olivier, y Henry que han llenado perfectamente la scena. M. Maicheus ha desempeñado su papel de Criynis como cómico consumado, acreedor a elogios, y la compañía debe aprovecharse de sus talentos representando muchas veces comedias, que hará sin duda agradables.

El secreto es una de aquellas pocas óperas que no se pueden hacer en el teatro de Gerona sino por una compañía compuesta de sugetos igualmente capaces de representarla. Los músicos no favorecen mucho las voces, y estas

no van todas bien acordes al romance, *Yo te pierdo fugitiva esperanza* que conmueve tanto a la ilusión, y dexa al cantor tanto camino para el agrado, no ha causado sensación alguna. El actor tiene sin embargo voz, pero debía haber hecho un poco más ejercicio en esta pieza m. Maicheus ha hecho muy bien el papel de Tomas.

[IX. Núm. 68 - 23/8/1812]

A l'espectacle, executat mitjanament, hi va assistir poc públic. L'òpera «El Desertor» ja s'havia representat altres vegades. El públic gironí potser preferiria obres més populars. El crític assenyala que els actors tenien problemes de veu.

*Pigault-Lebrun*²⁶ (1773-1835) fou l'autor de *Les Rivaux d'Eux Mêmes*, comédie, París, Barba, an VI [1801]. *Le Déserteur* era una òpera de P. A. Monsigny (1729-1813)

ESPECTÁCULO

La Compañía comica de Girona representó el jueves último *Los Rivaless de si mismos* y *El Desertor*.

No hablaremos de la comedia, había pocos espectadores, y ya hemos dado por todos nuestra opinión. La comedia se executó medianamente. Los actores se esfuerzan á lo menos en agradar; las señoras Olivier y Henry, y los señores Maicheus y Henry han agradado en sus papeles.

Pero insitiremos un momento en la ópera. Es la tercera o quarta vez que en corto tiempo se ha representado *El Desertor*. Esta pieza ha sido, sin duda hecha para recrear, y aun cautivar la atención del público, sin embargo, no se puede disimular que su especie es poco adaptable a la localidad. Se preferirían romances de ciego divertidos, para los que no seria necesario de tantas voces, no se notaría tanto la disonancia, y bastarían pequeños acompañamientos. Aquí al contrario en esta gran exposición en que el conjunto es incompleto, un solo defecto no puede escapar de ser observado (por desgracia se han notado muchos y grandes) tanto las voces como los

²⁶ Vegeu Josep Maria Sala Valldaura, *El teatro en Barcelona...* op.cit, pàg. 111, nota.

instrumentos se resienten de la influencia de la estación; es agradable la estimulación que se hacen los unos a los otros, ya el cantor apresura en alta voz al músico de ir más de prisa o de tocar más fuerte, ya el maestro de música recomienda al actor de cantar más bajo, y arreglado, pero las cosas van ordinariamente mal.

Se diría que madama Lebrun que representaba el papel de Luisa ha desertado como Alexis por desesperación. Está bastante avanzada en su preñez por lo que teme parecer en las tablas, sobre todo si su estado la hiciese olvidar sus papeles, como acontece a otras. (Es cierto que debería mirar entonces al maestro de música, que como se sabe, es el apuntador en la ópera). Madama Olivier la ha reemplazado, no tiene bastante uso de este género de espectáculo, y su voz se rehusa a favorecer su buena voluntad. M. Depoix está muy malo para representar a Alexis: el interés de su salud exige no hacer más esfuerzos inútiles para cantar arias difíciles; m. Manceau debería parecer menos borracho, y quando el infeliz prisionero lo rempuja, debería, o no caer del todo, o caer como es necesario, sin hacer en la escena un feo gesto sobre sus quatro patas. M. Maichens está bien en el papel de Bertrand, se hubiera deseado que hubiese tenido un poco más de chiste, pero se sabía que padecía en ver a su hija luchar contra la fiebre en el acto de la representación del papel de Juanita. Mas M. Rouquier que se avisa de representar Courchemin, y que desfigura totalmente la pieza; el Rey pasaba, bien convencido de su incapacidad, debería sobre todo opinar en consejo, porque se renunciase a la ópera seria. M. Cochet habia olvidado, mandando el destacamento, que un Gefe sobre las armas debe tener su espada desnuda, y no la desembaynó sino al instante en que el verdadero cabo, mejor instruido en la maniobra, partió conduciendo a Alexis. Está Vd. tan acostumbrado al arma blanca, M. Cochet, que podíais sin comprometeros, tener por algunos minutos un sable en la mano, aunque un poco mas pesado que una navaja de afeytar o un peyne.

[X. Núm. 69 - 27/8/1812]

El crític elogia la feina feta pels actors de la companyia còmica que havien representat l'òpera «Helena y Mariana o l'amor maternal». Nicolas-Marie Dalayrac (1753-1809) fou autor de «Marianne ou l'amour maternell».

ESPECTÁCULO

Sentimos que los cortos límites de este periódico no nos permitan el dar de justos elogios a la compañía cómica; ha representado el domingo último, *Helena y Mariana ó el Amor maternal*; principalmente, esta última pieza ha sido executada con tal precisión y verdad que no dexa nada que desear; Madama Olivier se ha distinguido en el papel de Mariana.

Que la Compañía represente óperas de este género, que escoja los actores como ha hecho en esta, y el público no podrá dexar de aplaudirla. Gerona, a 27 de agosto de 1812.

[XI. Núm. 71 – 3/11/1812]

Segona representació de «Mariana o l'amor maternal», òpera de Dalayrac (1753-1809). Abans s'havia representat la comèdia «El amante, autor y criado» i Le Rendez-vous Bourgeois de Nicolas Isouard (1775-1818). Els actors han millorat el seu treball.

ESPECTÁCULO

La compañía cómica representó el domingo último, por segunda vez, *Mariana o el amor maternal*. Madama Olivier ha desempeñado su papel con inteligencia. Es necesario hacer justicia a la expresión de sus verdaderos sentimientos, se ha presentado como la primera vez bien penetrada de su deber; solo se desearía que sostubiese un poco mejor su carácter de Madama Duval, que debe ser bien diferente del de Mariana, que pasando del estado de madre al de sirviente, no emplease más el mismo tono, y en fin que tubiese un poco más cuidado en su declamación, en la que de tiempo en tiempo se oyen sensibles contrasentidos. Madama Mechains ha llenado el papel de Isidoro mucho mejor que no lo hizo madama Cochet. Esta última obraría prudentemente si renunciase en representar papeles aunque sean menos difíciles.

Los lugareños cumplimientos han finido el espectáculo, que comenzó por *El amante, autor y criado*. La comedia bien representada bastaba con la ópera de *Mariana* para satisfacér al publico, pero la compañía quiere absolutamente fatigarle, y salió con ello, pues al largo tiempo insoportable que pasó de

acto en acto, añadió la tercera pieza que prolongó la escena hasta las once y media, lo que gasta la memoria de los actores y destruye por este medio la agradable ilusión que una pieza bien ejecutada hubiera felizmente dispuesto: *Los cumplimentos lugareños* han sido cumplimientos fastidiosos, pues los actores no sabían sus papeles.

[XII. Núm. 101 – 17/12/1812]

Aquesta representació es feia a benefici d'un tramoista. La primera obra representada havia triomfat als teatres de París i a altres viles de l'Imperi.

Ferdinand Hérold (músic, 1791-1833) fou autor de «Le Belle au Bois Dormant» ballet en 4 actes de Jean Aumer (1774-183) amb la col·laboració d'Eugène Scribe²⁷ (1791-1861). Goullinet va escriure: «Les trois aveugles, comédie-parade en un acte et en prose», Paris, Cailleau, 1783.

TEATRO DE GERONA

Por extraordinario, el sábado próximo, 19 de diciembre 1812, se executará a beneficio del señor Bilange, tramoyista individuo del teatro.

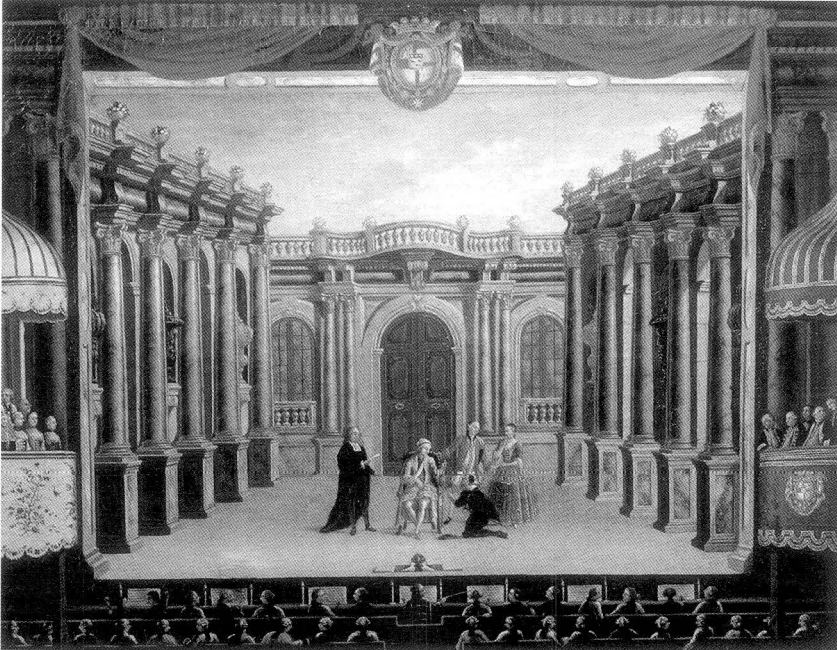
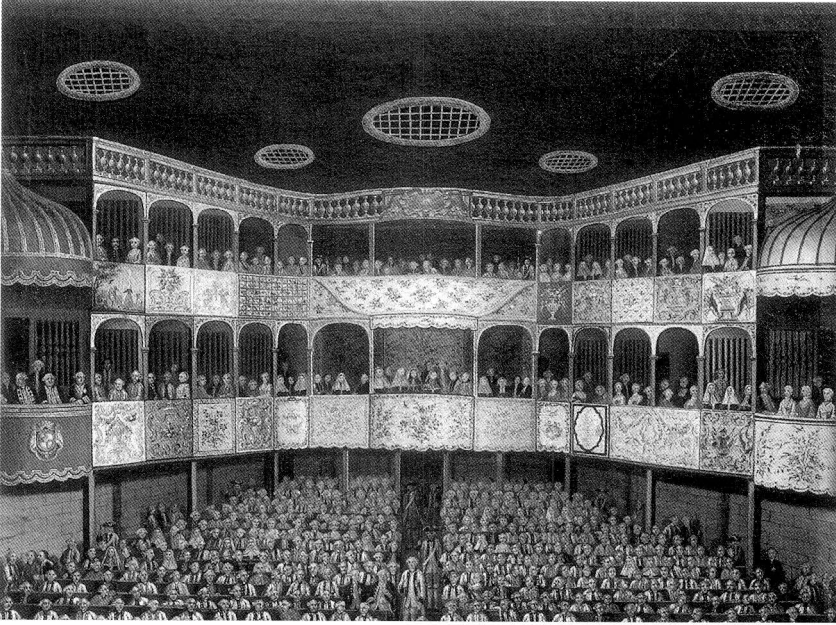
Una primera representación de *La Belleza dormiendo en el bosque*, encanto cantado en dos actos, a gran espectáculo, por los señores Bouilly y Dumersan, autores famosos por sus excelentes producciones.

Esta pieza que ha agradado tanto en París y en los grandes teatros del imperio francés, se representará con toda la pompa de que sea susceptible; pinturas, decoraciones, mutaciones y tramoyas, serán dirigidas por el señor Bilange, a imitación de los grandes teatros de París.

El espectáculo comenzará por una representación de los *Tres Ciegos*, comedia en que el senyor. Brodin, alias Tonterontena hará el papel de Mesonero.

El papel que se fixa del espectáculo del día dará el detall y programa de la pieza.

²⁷ Vegeu: R. Dengler Bassin, «Apuntes sobre el teatro vodevilés de Scribe y su acogida en las tablas madrileñas», en F. Lafarga y R. Dengler (eds.), *Teatro y traducción*, Barcelona, 1995, pàg. 131-140.

Representació de l'obra *El Malalt Imaginari*, de Molière al Teatre de Maó, al segle XVIII.

APÈNDIX

Dono en aquest apèndix el text de la celebració el 15 d'agost a Girona de la festa de Sant Napoleó, un segon text sobre educació a Peralada i un de darrer sobre una festa cívica a Castelló d'Empúries.

[Núm. 65 – 13/8/1812]

Festa de sant Napoleó

Commemoració de la festa de sant Napoleó a la ciutat de Girona. Es va distribuir pa per als pobres. També hi hagueren tocs de campanes, balls de societat, un espectacle públic, es van rifar paquets de carn, jocs populars, focs d'artifici, etc. La nota oficial és del 12 d'agost de 1812.

El Mere de la ciudad de Gerona, queriendo dar a la fiesta del 15 de agosto, día de SAN NAPOLEÓN, todo el realze y solemnidad que requiere, y permite la situación, y recursos de la ciudad:

Decreta:

Art. 1º El día de la fiesta será anunciado la víspera a las ocho de la tarde, por una salva de artillería, y por éco de todas las campanas, habrá bayle público en la plaza del Vino, y espectáculo gratis.

Art. 2. El día de la fiesta comenzará por una salva de artillería de 21 cañonazos, y por el éco de las campanas que retumbará al mismo tiempo.

Art. 3. Será hecha por la Municipalidad acerca de las ocho de la mañana una distribución de seiscientas libras de pan a los pobres.

Art. 4. A las nueve de la mañana se paseará la música por la ciudad, y al son de ella baylará después el público en la plaza del Vino hasta las once de la noche. Estos recreos se suspenderán durante los oficios divinos.

Art. 5. A las diez todas las autoridades civiles, y administrativas se reunirán en el Palacio de la Prefectura, y desde allí irán a la casa del Señor General Lamarque para asistir a la Misa.

Art. 6. Después de la Misa se cantara un *Te Deum* que será anunciado por salvas de artillería, y éco de campanas.

Art. 7. Se sacarán lotes de carnes cocidas. La Municipalidad hará que se metan doscientos billetes de ganancia, esto es quarenta de gruesos lotes, y ciento sesenta de ordinarios.

Art. 8. Habrá en la plaza de las Coles a las tres de la tarde juegos de sortija. Y se distribuirán precios de frutos y patos a los que mejor se porten.

Art. 9. Habrá carreras a pie en el paseo de la Dehesa, después de los juegos de sortija. Se distribirá (sic) a los primeros vencedores un relox de plata a cada uno, y a los otros dos mejores corredores faxas de seda.

Art. 10. A las ocho de la tarde habrá fuegos artificiales a expensas de los señores militares.

Art. 11. La Ciudad estará iluminada durante la noche.

Hecho en la casa de la Merindad de Gerona, el 12 de agosto de 1812.

El Mere,

Firmado, Baron de Foxá

Visto y aprobado por Nos Prefecto del Departamento del Ter Caballero del Imperio. Se comunicará el presente al Señor General de División Lamarque, y al Señor Comisario general de Policía.

Gerona, 12 de Agosto de 1812.

El Prefecto del Ter,

Firmado, Caballero de Roujoux

[Núm. 6 – 12/7/1810]

Crònica detalladíssima d'una festa imperial, pública, celebrada a París en honor dels reis d'Àustria amb tot el seu seguici.

Com en tota festa pública hi hagueren lluminàries, la representació d'una obra de teatre, d'una òpera còmica, un ball públic. El pati del quarter de Napoleó fou convertit en un jardí. Hi hagueren també corregudes de cavalls, s'enlairà un globus aerostàtic, es feren focs d'artifici, un ball, etc. Fa l'efecte que el text francès fou traduït al català amb molts gallicismes i castellanismes per un escriptor rossellonès.

IMPERI FRANCÈS

Paris, 22 de juny

La festa que S. E. lo Ministre de la Guerra tingué lo honor de donar ahir a LL. MM., no y ha res millor a desitjar per la sua gràcia y magnificència. Las illuminacions brillants aclaràban lo passetx y los carrers cercants. Se habia disposat en lo jardí del Ministre una inmensa galeria elegantment adornada, per los emblemas que decoràban la sala y asenyalàban guerreros apoiats sobre sos escuts. Las armas de Fransa y de Àustria estàban posadas sobre los escuts frente del trono. S. M. la Emperatrís ballà ab lo príncep Vi-Rey. Lo Emperador se ha dignat parlar ab carinyo a major part de las damas. LL. MM. se retiraren a mitja nit, y cadaren molt satisfetas; habían arribat a deu hores, y la vetlla habían comensat per la representació de una obra executada per los actors del teatro francès y de la òpera còmica. Lo autor, lo senyor Chazet, ha tingut lo honor de presentar sa pessa a S. M. lo Emperador, lo qual se ha dignat rebre-la ab agrado. Lo ball se ha prolongat fins a la matinada. En una paraula, lo més gran elogi que se pot fer de esta festa brillant, és que tothom la ha trobada digne dels héroes que ne éran lo objecte.

No se sap qual fou lo motiu perquè los còmichs francesos retardaren, antes de ahir, dos horas la abertura de son teatro; axò excità la impaciència del públich en gran manera. Pues per quin motiu los actors, que tenían permés de comensar per la pessa petita, no aprofitaren lo permís? Ells han ofès al públich, que debían respectar. Nosaltres desitgem sincerament que esta falta sia la última.

Lo Monitor conté abuy los detalls següents:

La festa que LL. MM. II. y RR., se han dignat permétrer a la guardia Imperial a son obsequi, se celebrà lo diumenge passat, en lo quartel Napoleón. Esta festa rebé son primer lluíment de la presència de las personas augustas a lo que era dedicada; però la magnificència dels ordenadors, la bondat del temps igual a nul (sic) del puesto, lo acort perfet de las disposicions novas ab las localitats existents, la immensitat de espectadors, la grandesa de la assamblea, gust y varietat del detalls; ells han imprès un caràcter particular que ha embelesat los esperits com tots los ulls; però és difícil de descriurer, encara que se hagués tingut fidelment la imatge.

Después molts mesos, los públich observaba ab interés los preparatius inmensos que ocupàban tot lo palaci, que lo engrandían sobre sas alas dos hermosas construccions, y se observaba sobre tot los Camps de Marte. Tal era en efecte, lo teatro de esta festa, a la fe pública y particular, a la qual tot París enter ha assistit; estava en los Camps de Marte, ahont la població innumerable assistí, estava en lo interior del palaci en lo qual vuyt mil (sic) dels principals habitants foren admesos.

Veus aquí alguns detalls sobre las disposicions del local y las decoracions de las quals fou hermozejat.

Lo pati principal fou convertit en un jardí adornat de una gran quantitat de terongers, de arbostos y de flors; los senyors oficials de la guàrdia reberen a las damas a la entrada de est pati, dels que reberen un remillet, y la acompanyaren en las galerías guarnidas de arbostos y de flors que conduien a dos salas laterals, novas construccions elevadas paralelment ab dos galerias del gran pati. La una era la sala del ball y la altre la del festí.

La primera figuraba un pavelló de una decoració hermosa, noble y elegant, y de una inmensa proporció. Lo cielorrasso, dividit en parts iguals, oferia en son centro la representació dels signes del zodíaco, la cortina unida detràs de las taulas representaba la imatge del triunfo. Lo un de ells caracterisaba per emblemas y per desitgs alegòrigs, lo casament de LL. MM. Sobre del trono de LL. MM. se veyen hermosas figuras de la victòria, en frente de las quals se encontràban posadas las de las cièncias. Trenta-sis fustas sostenian lo pavelló, unidas unas ab altres en mitg de las grans pessas de mossulina, unidas ab anells de or, y sostingudas per branques de mirto y de llorer. La decoració del trono era sobre tot de la més gran magnificència.

Set filas de gradas donàban en tota la claredat de sa pureza a véurer mes de 3000 donas, que quan entraren LL. MM. todas se alsaren, ab un ram a la mà que aparexia que tot estava sembrat de llargas alas de flors. Detràs del puesto de las damas hi había una dilatada galeria, en la qual los hòmens estàban ab atenció. La il·luminació era extremadament rica: la del exterior seguía las líneas de la arquitectura; y la del jardí figuraba una casa molt elegant y pittoresca.

LL. MM. arribaren cerca de las set; las que reberen, quant se apareen, LL. EE. los senyors coronels-generals, los oficials-generals y coronels de las armas de la guàrdia, y per madamas las duquesas de Dalmacie, de Trevisse y de Istria; las comtesas V. Valter, Dorsenue, Curial, Saint-Sulpice, Lefebvre-Desnouettes, Krasenska; las baronesas Kirgener, Lubenska, Guiot, Gros, Delaistre y Lipiq, assenyaladas per acompanyar S. M. la Emperatrís. Un remillet, destinat à S. M. la Emperatrís, lo senyor mariscal duch de Istria lo presentà al Emperador: S. M. se dignà rébrer est obsequi, y oferí lo remillet a la sua augusta esposa. Después de haber anat a descansar un rato en son aposento, LL. MM. sortiren, acompanyadas de las personas de la sua familia y de la sua cort, en lo gran balcó del palaci, ab la expectació de tres o quatre-cent mil personas que estigueren sens móurer ruido, ni confusió, sobre los terrats, sobre los enfiteatros y en las contra-alas del Camp de Marte. A la vista de LL. MM., aquest populatxo innumerable los saludà ab aclamacions repetidas, que volàvan de boca en boca fins a la extremitat del círcol, que ni habia de tota espècie, y en el matex moment, reportadas al august objecte dels que rebían lo obsequi. Est antuciasmo, tots los senyals empleats per exprimir-ho, los crits que més de mil vegadas se repetiren de viva lo Emperador! viva la Emperatrís! los sombreros elevats en senyal de alegría ab los dels ciutadans y lo ruido dels clarins, oferían una noble tocata y un magnífich espectacle. Después se seguí lo dinar de la familia, en lo qual LL. MM. se assentaren en sos puestos; lo senyal dels jochs se donà, y los caballs preparats per la corrida entraren en la barrera.

Las corridas de caballs foren entremescladas de curridas de carros triunfals; los vencedors en los diversos jochs de lutxa han tingut molt concurs per sas victòrias; los intermedis eran replets per los exercicis de a caball, executats per la tropa del senyor Franconi, ab molta de habilitat y elegància.

Los vencedors rebían la recompensa segons merexia sa habilitat; luego una gran màquina areostàtica, disposada en una de las contra-alas del Camp de Marte, adornada de emblemas y pinturas alegòricas ingeniosas, y com a protegida per las armas imperials, se elevà devant de las finstras del palaci. Lo argonauta que la montaba era una dona anomenada madama Blanchard, la qual los molts viatges que ha fet per lo ayre han fet conèxer son nom. Saludà a LL. MM. remanant una vandera blanca; después que hagué passat, se elevà sobre de ella una estrella figurada que anunciaba la direcció que anaba a péndrer, se levantà, anant tiran flors, ab una rapidés extraordinària: un vent bastant fort la portà cerca de Meudon, ahont ella ha baxat sens ningun accident.

La nit anà venint, lo general Comte de la Riboissiere tingué lo honor de presentar a lo Emperador la llansa ab la que debia donar lo senyal del foch. S. M. la Emperatrís se ha dignat posar foch al dragó. Lo artifici preparat per la artilleria de la guardia, fou posat al mitg del Camp de Marte y la disposició de esta pessa fou igual a son efecte, se assegurà que no la vegeren solament los que éran en el palaci, sinó també tots los espectadors que estàban al rededor del círcol.

Al mitg dels coets, de las bombas brillants dels fochs de mil espècies, y del espessor negre del fum inflammat, que demostraba un magnífich espectacle, se vegé pujar y baxar sobre de cordas, dos ninfas ab una agilitat natural; al mitg de

est atmosfèro incendiati, se podia per estas ninfas del ayre de las quals la agoraria [alegoria] assenyalaba la imatge: est espectacle necessitava de un poch de vista per lo qual un se habiat preparat, tingué lo efecte més ditxós.

Después del foch, LL. MM. foren accompanyadas per galerias de flors, en la sala del ball, y en la que se assentaren ab un gran ruido de viva, executat per lo orquesta de la òpera, y ab un milió de aclamacions reitaradas per la més brillant reunió. En efecte, convenia que ho fos, per accompanyar a la claredat molt extraordinària del lloch; però la riquesa y la elegància de las donas era tanta, com la harmonia de aquellas de la decoració, totas juntas se emportaren un mutuo aplauso, y se elevàban las unas per las altres.

LL. MM. venint de descansar, tot de un promte un números cos de primers artistas de la dansa de la òpera sortiren a una escena que se habia reservat y executada, bax la directió del senyor Gardel, que portàban un pas de ball molt ingeniós.

Las figuras éran dividivas en quadrillas, vestidas a la ut (sic) de diferents nacions de Europa, seguint las dansas y les ayres que los accompanyàban. Una martxa general precedí lo ball; est se finí per una gran farèndola de molts bons exèrcits.

Después de la diversió, lo Emperador permeté que se formassen quadrillas en sa presència; immediatament lo ball se animà en est gran cìrcol, y més de trenta quadrillas de un prompte se posaren en moviment. Lo Emperador donà una proba de la sua bondat a los habitants de la bona vila de París, a un número infinit de estrangers convidats a la festa, a los militars que los feia los honors, y a aquels que tenían part, de la gran satisfacció de ver-lo al mitg de ells, passant al mitg de la multitut y detenit-se ab todas las personas que encontraba.

Luego que tocà mitja nit LL. MM., seguidas de las personas que los habían accompanyadas, sortiren de la sala, donant-los en puesto de adiós, las vivas aclamacions ab que los saludàban; ellas passejaren lo jardì, y donaren una mirada a la sala del festí, que aparegué los agradà molt. Inmediatament de sa martxa, foren accompanyadas per la major part dels convidats, que sortían en gran número de la sala del ball, y se reuniren en lo entorn dels carruatges, en lo instant de la martxa, se oiren los innumerables vivas.

Después de est moment, fins a la hora de sopar, hi hagué dos salas de reunió: la una que fou la del ball molt ben animada, en la qual la multitut hi comparagué molt fàcilment, la altre, que era lo gran pati del palaci, transformat en un jardí elegantment adornat y il·luminat, en lo qual una dilicia infita convidava a anar a respirar un ayre molt pur, ha pèndrer refrescos, y a divertir-se a la delicia de dos divercions molt bonas, que éran un ball molt brillant y un passetx molt deliciós.

A dos horas, se obriren las portas de la sala del festí; axò era un altre gènere de magnificència, en la qual no se ha conegut més que la afabilitat; la festa no és estada en res inferior a todas las altres.

La sala del festí era proporcionada a la del ball; esta representaba una gran pessa de telas doradas, sostenidas per pilastres en forma al ordre corintheo; en los compartiments del fondo, representàban farèndolas per criaturas, que corrian per los ayres ab remillets y coronas de flors; tota la decoració donaba per sa elegància una matexa idea.

Las taulas eran de dotse cuberts servidas ab una elegància y una riquesa esquisida; foren molt soviny renovadas per motiu que quasi tothom se hi assentà. Foren uns quinse-cents los que se assentaren per cada vegada; però lo remplassar-se durà molt, lo desempenyo fou molt, y lo servey molt numerós, que cada persona luego que estava assentada, se podia satisfacer en lo matex instant los capritxos del gust lo més delicat y lo més esquisit.

Ja era de die que encara lo ball estava en sa major brillantés: aparegué de bona hora sens pensar esser tart, encara no se donà lo senyal de retirada; se comensà cerca de las cinch, y al cap de molt temps después encara hi habia molta gent.

Después de est just obsequi dirigit a los ordenadors de la festa, convé que se anomènia lo artista hàbil, que bax los ordres de S. E. lo senyor mariscal, duch de Istrie, ha format lo plat, ha dirigit los treballs y administrat tots los detalls; est artista és lo senyor Celérier; esta és la segona vegada, que per una circumstància igual, bax la mateixa direcció y en lo matex puesto, ha estat cridat per fer provas de talent y de gust. Però esta vegada son talent ha tingut que desplegar ab una carrera més libre. Moltas obras se han posat a la disposició del artista, el que ne ha fet molt ús, lo que lo ha ajudat a guanyar-se una reputació que ne és molt digne.

Instrucció Pública

[Núm. 43 – 28/5/1812]

Creació d'una escola pública a la vila de Peralada. El mestre del lloc examina els seus quaranta-vuit alumnes de les matèries principals: religió, aritmètica, gramàtica, escriptura. Es van donar uns premis als més avantatjats. El govern francès assenyala el valor de l'educació en el progrés dels pobles.

Mientras todo gemía baxo los horrores de una incertidumbre, que solo la voluntad de un incomparable soberano podía hacer cesar, los hombres amantes de la felicidad de su Patria meditaban útiles proyectos y aguardaban para realizarlos el momento en que, sin los temores inseparables de la guerra, pudiesen a la sombra de una administración protectriz, dar realze a su generosidad, y a su filantropía. De este modo en Perelada distrito de Figueras, el Señor Pedro Darnés se ha consagrado a la instrucción de la juventud, y ha encontrado en sus primeras tareas la recompensa de su zelo.

El 19 de mayo corriente este maestro ha hecho un examen público de sus educandos, un numeroso auditorio teniendo por gefes los SS. bayles, ayudantes, y los quatro curas de Perelada, reunido en la Iglesia Parroquial ha visto los esfuerzos de estas tiernas plantas poco ha condenadas a una lamentable esterilidad, enderezadas por una mano hábil, enxertadas de nuevo fruto; y que pometen las más lisongeras esperanzas. Apenas fué puesta esta escuela en planta, tubieron el buen espiritu los parientes de enviar a ella los niños; la moral christiana, la lectura y escriptura, la

aritmética, y los principios de la gramática son las bases de la instrucción. En estos públicos ejercicios quarenta y ocho alumnos han respondido a las preguntas que se les han hecho, muchos han mostrado una inteligencia admirable en su edad. En fin se han distribuido premios que la bondad del señor de las Casas Sub-Prefecto de Figueras, y el señor Reni de Perdreasville, Comisario Inspector general de derechos reunidos han dado al efecto. Estos premios eran quatro; tres han sido distribuidos por los censores a los discípulos que más se han distinguido en sus estudios, y el quarto ha sido dado por los mismos alumnos a uno de ellos que han juzgado más preferible por sus virtudes. El señor Director, el señor Bayle, este digno magistrado a quien el pueblo debe tan útil establecimiento, los señores eclesiásticos, y los alumnos han rivalizado su zelo, y afecto. Es uno de los días más bellos, que se han visto en un Pays, que ha sido el teatro de la desolación. M. Darnés pronunció un discurso en el que ha explicado las ventajas de la educación, y el interés que el Gobierno debe poner en este ramo de la prosperidad pública. Un alumno recitó en seguida una fracción de poesía, y la ceremonia se concluyó con una exposición del programa del año próximo.

Quatro premios quedan destinados para recompensar la aplicación y progresos de los alumnos. El primero consiste en una medalla de plata con las armas de la Villa, y una divisa análoga al mérito, que será dado al que mejor y más pronto satisfaga a las preguntas de aritmética que se le hagan. El segundo es una medalla igual a la primera que se dará al que mejor reúna la escritura con el dictado; este premio tendrá dos accésit. El tercero es una medalla como las otras, que servirá de recompensa al que haya hecho más progresos en el estudio de la gramática; este premio tendrá también dos accésit. En fin el quarto que consiste en una docena de estampas se dará al que más se haya aplicado al conocimiento de la doctrina christiana. ¡Ojalá que esta institución hálle pronto imitadores!

[Núm. 6 – 12/7/1810]

Festa cívica a Castelló d'Empúries

Benedicció de banderes del regiment napolità destinat a Castelló d'Empúries. Es va fer un ball al qual hi van assistir les dones del poble i de la comarca.

Catalunya

Castelló de Ampurias, 14 de juny

Lo primer regiment de línia napolità ha rebut las banderas que li ha enviat S. M. lo Rey de las Dos-Sicilias. Se ha celebrat aquesta cerimònia ab tota la pompa y solemnitat que se pot pensar.

Las autoritats del poble y un número considerable de habitants, assistiren a la benedicció que celebrà lo capellà del Regiment. Lo senyor príncep Pignatelli-Strongoli,

general de divisió, ajudant-de-camp del Rey, comandant de la divisió napolitana de Espanya, vingué en esta vila acompanyat del senyor Pepe, xefe de son estat-major y de tots los oficials que lo componen. En la vetllada, todas las casas habitadas per los senyors oficials eran il·luminadas. Hi ha hagut un ball brillant, en lo qual han assistit todas las damas del poble y de la comarca. És estat un die de alegria per tot lo regiment y poble, y un espectacle de consol véurer la unió que regna entre las tropas y los habitants, en un paratge que no hi ha molt temps era lo teatro de tots los horrors de la guerra civil.

Tambor mayor
de gala.